

16. Чуприна О. Право на інформацію: адміністративно-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 1. С. 127–130.

17. Шапіро В.С. Право громадянина України на доступ до публічної інформації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Вип. № 19. 2012. С. 221–224.

УДК 342.124(477)

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.6-2.20>

ЛУНІН Д.С.

АДАПТАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

ADMINISTRATIVE LEGISLATION AS A BASIS FOR THE IMPLEMENTATION OF E-GOVERNMENT IN UKRAINE AND ITS ADAPTATION TO THE LEGISLATION OF THE EUROPEAN UNION

Розкрито сутність та взаємозв'язок понять «адміністративне законодавство» та «адміністративне право». Висвітлено основні принципи адміністративного законодавства. Процес систематизації адміністративного законодавства розглядається як діяльність, спрямована на вдосконалення та усунення його суперечностей, перманентну форму його розвитку та впорядкування на основі електронного урядування в Україні. Описано основні завдання процесу адаптації українського законодавства до законодавства Європейського Союзу. Проаналізовано основні законодавчі акти, що стосуються цього процесу, а також послідовність його реалізації. Автор статті розглядає суть процесу електронного урядування як одного з головних пріоритетів реформи державного управління в Україні, описує його основні завдання. Звертається увага на проблеми виконавчої гілки влади України, у зв'язку з чим було затверджено новий текст Концепції розвитку електронного урядування в Україні. Викладено перспективні дії влади відповідно до Концепції. Розкрито сутність поняття «електронна демократія». Висвітлено перші позитивні результати України в галузі електронного урядування та перспективних ініціатив, запровадження яких обговорюється на державному рівні. Визначена необхідність переходу від пануючої в минулому ідеології «домінування держави» над людиною до нової ідеології «служіння держави» перед людиною. Тому адміністративне законодавство, яке є формою зовнішнього вираження норм адміністративного права, в ідеалі повинне ґрунтуватися на такому принципі, як людиноцентризм. Такий принцип відповідає нормам Європейського співтовариства, до якого намагається доєднатися Україна. Суттєве значення в розвитку правової системи має систематизація адміністративного законодавства, зокрема його кодифікація. Оскільки електронне урядування регламентується нормами адміністративного права, то є необхідність їх адаптувати до законодавства ЄС, що є поступовим процесом приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність до *acquis communautaire*. Автор викладає висновки та перспективи подальших досліджень, а саме необхідність налагодити співпрацю між міністерствами, змінити алгоритми надання послуг, формулювання та опис усіх процесів доступною мовою, запровадження єдиного підходу до реінжинірингу та впровадження електронних послуг.

Ключові слова: адміністративне законодавство, адміністративне право, адміністративна сфера, систематизація законодавства, адаптація законодавства, *acquis communautaire*, електронне урядування, електронна демократія.

The essence and interrelation of the concepts “administrative legislation” and “administrative law” are revealed. The basic principles of the administrative legislation are highlighted. The process of systematization of administrative legislation is considered as an activity aimed at improving and eliminating its contradictions, a permanent form of its development and streamlining on the basis of e-government in Ukraine. The main tasks of the process of adaptation of Ukrainian legislation to the legislation of the European Union is described. The main legislative acts related to this process, as well as the sequence of its implementation are analyzed. The author of paper considers the essence of the e-government process, as one of the top priorities of public administration reform in Ukraine, describes its main tasks. Attention is paid to the problems of the executive branch of power of Ukraine, in connection with which the new text of the Concept of e-government development in Ukraine was approved. The perspective actions of the authorities in accordance with the Concept are outlined. The essence of the concept of “electronic democracy” is revealed. The first positive results of Ukraine in the field of e-government and promising initiatives, the introduction of which is being discussed at the state level, are highlighted. The necessity of transition from the prevailing ideology of “state domination” over man to the new ideology of “service of the state before man” is determined. Therefore, administrative legislation, which is a form of external expression of the rules of administrative law, should ideally be based on such a principle as human-centeredness. This principle is in line with the norms of the European Community, to which Ukraine is trying to join. Systematization of administrative legislation, in particular its codification, is essential in the development of the legal system. Since e-government is regulated by administrative law, there is a need to adapt it to EU law, which is a gradual process of bringing the laws of Ukraine and other regulations in line with the *acquis communautaire*. The author outlines the conclusions and prospects for further research, which is the need to establish cooperation between ministries, change algorithms for providing services, formulation and description of all processes in accessible language, introduction of a unified approach to reengineering and implementation of e-services.

Key words: *administrative legislation, administrative law, administrative sphere, systematization of legislation, adaptation of legislation, acquis communautaire, e-government, e-democracy.*

Актуальність проблеми. Процес інтеграції України до європейського простору впливає на оновлення вітчизняної адміністративної доктрини й актуалізує проблему адаптації адміністративного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (ЄС) [14], що є поступовим процесом приведення законів України та інших нормативно-правових актів відповідно до *acquis communautaire* (з франц. – доробок (надбання) співдружності) [2].

Водночас пріоритетним напрямом роботи Уряду України є електронне урядування, яке повинне відбуватися саме на основі оновлення, систематизації та адаптації адміністративного законодавства країни до норм Європейського співтовариства, що надалі буде сприяти підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з метою формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Серед робіт науковців, які досліджували адміністративне право й адміністративне законодавство як системні явища, концептуальними є роботи В. Авер'янова, Ю. Битяка, А. Венгерова. Питанням перспектив і пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання присвячено роботи А. Бандурки, А. Комзюка, В. Колпакова, О. Миколенка, С. Стеценко. Проблеми, що стосуються систематизації різних інститутів галузі адміністративного законодавства України, висвітлено вченими: Т. Коломоєць, О. Ткаля, В. Федоров та ін. Досвід інших країн щодо адаптації законодавства до *acquis communautaire* досліджували М. Басараб, П. Добров, І. Куровська, В. Стрельцов, О. Оржель, П. Парапан, І. Проценко. Окремим питанням упровадження е-урядування в Україні присвячені дослідження вітчизняних науковців і практиків, зокрема: Н. Васильєвої, О. Голубуцького, О. Загвойської, І. Кліменка, К. Линьова, А. Семенова, К. Синицької та ін. Але комплексно, на погляд автора, проблема реалізації електронного урядування на базі адаптації адміністративного законодавства до законодавства Європейського Союзу не є досить дослідженою.

Метою статті є дослідження та аналіз сутнісних аспектів адміністративного законодавства України та проблем реалізації електронного урядування на його основі, а також основних законодавчих положень адаптації до законодавства Європейського Союзу.

Викладення основного матеріалу. Відповідно до теми нашого дослідження сконцентруємо увагу на адміністративному законодавстві як системі нормативно-правових актів, у яких містяться найзагальніші й важливіші адміністративно-правові норми. Тому воно охоплює не всі нормативно-правові акти, а лише відповідні акти Верховної Ради, Президента України і Кабінету Міністрів України.

Також віднесемо до цього переліку нормативно-правові акти міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (тобто так зване відомче законодавство), але лише в тих випадках, коли вони визначають права і обов'язки громадян і підлягають реєстрації у встановленому законом порядку. При цьому зазначимо, що обсяг відомчого законодавства щодо регулювання прав і обов'язків громадян повинен поступово скорочуватися, і в перспективі ці питання мають вирішуватися на рівні законів і лише у випадках делегування ними повноважень актами органів виконавчої влади.

Норми адміністративного законодавства встановлюють і закріплюють: правила формування (створення, реорганізації, ліквідації) державних органів влади, їх повноваження та їхніх посадових осіб; зміст виконавчої та розпорядчої діяльності таких органів; права та обов'язки підприємств, установ і організацій, а також громадян у сфері державного управління; надання адміністративних послуг; адміністративно-правові санкції до порушників відповідних правил; порядок адміністративного судочинства тощо.

Адміністративне законодавство ґрунтується на таких принципах, як верховенство права, гласність, людиноцентризм, науковість моделювання суспільних відносин, перевага міжнародного права над національним, прогнозування і планування тощо.

Основа системи адміністративного законодавства становлять: Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП); Кодекс адміністративного судочинства (КАС) України; закони України «Про звернення громадян» (1996), «Про місцеве самоврядування в Україні» (1997), «Про місцеві державні адміністрації» (1999), «Про доступ до публічної інформації», «Про центральні органи виконавчої влади» (2011), «Про адміністративні послуги» (2012), «Про Кабінет Міністрів України» (2014), «Про Національну поліцію», «Про державну службу» (2015) тощо; підзаконні акти (укази Президента України, постанови й розпорядження Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади тощо) [7].

Адміністративне законодавство є формою зовнішнього вираження норм адміністративного права. Система права – це внутрішня структура права, яка відповідає характеру суспільних відносин, що підлягають регулюванню. Система законодавства – це зовнішня форма права, яка виражає побудову його джерел, тобто систему нормативно-правових актів. Право не існує без законодавства, а законодавство, в широкому його розумінні, і є право [3].

За умов побудови держави на засадах поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову адміністративне право найтісніше поєднане з виконавчою гілкою державної влади (хоч деякою мірою торкається і внутрішньої організації інших гілок).

Сама ж природа виконавчої влади, зумовлена об'єктивним її призначенням – виконанням законів та інших правових актів, підтверджує принципову єдність процесу реалізації цієї гілки влади зі змістом управлінської діяльності держави. Це дає змогу визначити виконавчу владу і державне управління органічно поєднаними сторонами єдиного явища, яке визначається як управлінська (або адміністративна) сфера діяльності держави.

В основу природи сучасного адміністративного права України покладено людино-орієнтовану ідеологію, сформувану В. Авер'яновим, згідно з якою держава має служити інтересам громадян, діяти на їх благо через усебічне забезпечення пріоритету прав, свобод та інтересів у сфері діяльності публічної адміністрації [1; 3].

Конституцією України була проголошена принципово нова роль держави у відносинах з людиною. Зокрема, стаття 3 Конституції встановлює, що:

- «утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [6];
- «держава відповідає перед людиною за свою діяльність» [6].

Отже, сама Конституція вимагала переходу від пануючої в минулому ідеології «домінування держави над людиною до нової ідеології «служіння держави» перед людиною [6]. Тож, ця нова ідеологія мала пройти, так би мовити, червоною ниткою через весь зміст адміністративного

права. І насамперед вона мала бути відображена у доктринальному тлумаченні суспільного призначення адміністративного законодавства.

Законодавство, як і право, є також системою, а не просто механічною кількістю різних актів. Елементи системи законодавства також мають ознаки єдності та відмінності, підпорядкованості, диференціації, здатності до уособлення. На відміну від структури права, структура (система) законодавства має не тільки галузеву, а й вертикальну ієрархічну будову.

Необхідність проведення розмежування між системою права та системою законодавства зумовлюється і потребою систематизації законодавства, тобто діяльністю державних органів, спрямованою на упорядкування законодавства, приведення його до логічної, визначеної системи. Встановлення відповідного співвідношення між системою права та системою законодавства – це й теоретичне, й практичне завдання [2].

Систематизація законодавства – діяльність, що спрямована на вдосконалення та усунення протиріччя системи законодавства. Однак безпосередня систематизація законодавства у повному розумінні, нормативна цілеспрямована побудова системи законодавства відбувається лише в процесі кодифікації. Інкorporація та консолідація як форми нормативного упорядкування законодавства є допоміжними засобами здійснення цієї діяльності [1].

Отже, систематизація законодавства, як постійна форма її розвитку й упорядкування, має суттєве значення в розвитку правової системи.

У зв'язку з курсом України на приєднання до європейського співтовариства важливим завданням є адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу (ЄС) [14], що є поступовим процесом приведення законів України та інших нормативно-правових актів відповідно до *acquis communautaire*. Адаптація законодавства є пріоритетним складником процесу інтеграції України до Європейського Союзу, що своєю чергою є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики.

Термін *acquis communautaire* відображає особливості правової природи Європейського Союзу і фактично є правовою його системою, яка включає акти законодавства ЄС (але не обмежується ними). Така система створювалась і розвивалась протягом майже 50 років і містить понад 14 тисяч різних видів правових актів і майже 9 тисяч рішень Суду ЄС [12].

Нині адаптація законодавства України до законодавства ЄС відбувається у відповідності до положень Закону України про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу від 18 березня 2004 року № 1629-IV (далі – Загальнодержавна програма).

Загальнодержавна програма охоплює основні аспекти процесу адаптації законодавства, зокрема: етапи імплементації та цілі першого етапу реалізації програми (2004–2007 роки, 14 січня 2009 року Законом України № 852-VI); послідовність процесу адаптації; інституційний механізм, а також повноваження Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України.

Загальнодержавна програма поєднує у собі елементи стратегії, залишаючись при цьому робочим документом. Вона визначає стратегічну мету процесу адаптації законодавства України – відповідність вимогам 3-го Копенгагенського та Мадридського критеріїв, а також визначає загальний механізм процесу адаптації.

У відповідності до положень Загальнодержавної програми процес адаптації законодавства складається з декількох етапів у такій послідовності:

– визначення актів *acquis communautaire*, що регулюють правовідносини у відповідній сфері;

– переклад визначених актів європейського законодавства українською мовою;
– здійснення комплексного порівняльного аналізу;
– розроблення рекомендацій стосовно гармонізації законодавства України з *acquis communautaire*;

– проведення політичного, економічного та соціального аналізу наслідків реалізації рекомендацій; визначення переліку законопроектних робіт;

– підготовка проектів законів та інших нормативно-правових актів, включених до переліку законопроектних робіт, та їх прийняття;

– моніторинг виконання.

З метою виконання Загальнодержавної програми Кабінет Міністрів України 15 жовтня 2004 року прийняв Постанову № 1365 «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [5], якою було затверджено Порядок підготовки та реалізації плану заходів з виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до зако-

нодавства Європейського Союзу, створено Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та затверджено Положення про неї.

Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [18] та Порядком денним асоціації Україна – ЄС [9] передбачено появу великої кількості юридично обов'язкових зобов'язань України у сфері адаптації законодавства, невиконання яких може призвести до вжиття проти України відповідних економічних санкцій.

У контексті прагнень України інтегруватись до Європейського Союзу особливого значення набувають запровадження європейських норм і стандартів реалізації державної інформаційної політики. У рамках реалізації Угоди про асоціацію Україна має забезпечити комплексний розвиток електронного урядування відповідно до європейських вимог. Указом Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» № 5/2015 від 12.01.2015 р. розвиток електронного урядування було визначено одним із першочергових пріоритетів реформування системи державного управління [15].

Ухвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні (далі – Концепція) не зовсім сприяло розумінню як державними органами, так і пересічними громадянами того, що конкретно означає термін «електронне урядування» та які складники необхідно розвивати. Це, своєю чергою, призвело до значного відставання України від світових темпів розвитку електронного урядування.

Здебільшого поняття «електронне урядування» ототожнюють із мережевою інфраструктурою органів влади, забуваючи те, що воно безпосередньо стосується діяльності органів влади, їх взаємодії та комунікації з громадянами [17].

Відповідно до Концепції е-урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [16].

Ширше під електронним урядуванням треба розуміти використання інформаційно-комунікаційних технологій для покращення ефективності системи державного управління, її прозорості та зручності, зокрема операційного компонента, що забезпечує діяльність державних органів.

Основним завданням є створення (вдосконалення) реєстрів даних громадян, юридичних осіб, земельних ділянок і нерухомості, податків, соціального страхування, забезпечення функціональної сумісності систем і здійснення обміну даними на операційному рівні замість подання довідок та інших документів. Функціональна сумісність систем сприятиме здійсненню обміну даними між реєстрами (кожен елемент даних повідомлятиметься і вводитиметься до реєстру один раз) та установами. Реєстри будуть відкритими для користування органами державного управління із забезпеченням гарантованого захисту персональних даних, що сприятиме спрощенню процедури надання органами державного управління адміністративних послуг громадянам і юридичним особам із підтвердження фактів та інформації, що міститься в офіційних державних реєстрах, зокрема в електронній формі, через вебсервіси [4].

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України № 649-р від 20.09.2017 р. затверджено новий текст Концепції розвитку електронного урядування в Україні [16]. Це зумовлено низкою проблем, які виконавча гілка влади України визнає, такими як:

- недостатній рівень єдиної координації, контролю та взаємодії замовників завдань і проєктів у сфері інформатизації та розвитку електронного урядування;
- економічна криза, що призвела до зменшення обсягу фінансування завдань та проєктів у сфері розвитку електронного урядування;
- низька якість, ефективність і результативність реалізації проєктів і завдань у зазначеній сфері;
- несформованість і недосконалість нормативно-правової бази, що регулює сферу розвитку електронного урядування;
- низька якість управління розробленням, упровадженням, підтримкою функціонування та розвитком інформаційно-телекомунікаційних систем (бази даних, реєстри тощо) і ресурсів (центри оброблення даних, телекомунікаційні мережі тощо) органів влади;
- несформованість базової інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури електронного урядування як техніко-технологічної основи для реалізації всіх проєктів і завдань у зазначеній сфері;
- відсутність автоматизованого обміну даними;

- недостатній рівень інформаційної безпеки та захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах органів влади;
- низькі темпи запровадження електронних форм взаємодії між органами влади і фізичними та юридичними особами, зокрема надання електронних послуг і доступу до відкритих даних;
- неврегульованість питання електронної ідентифікації та автентифікації фізичних та юридичних осіб під час взаємодії з органами влади;
- низькі темпи розвитку внутрішніх систем електронного документообігу та сучасних інформаційно-аналітичних інструментів підтримки прийняття управлінських рішень;
- недостатній рівень готовності державних службовців і працівників органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб до запровадження і використання інструментів електронного урядування;
- цифрова нерівність у використанні інформаційно-комунікаційних технологій між органами влади на центральному та місцевому рівні;
- недостатній рівень участі громадян і контролю у зазначеній сфері.

Концепція визначає напрями, механізми і строки формування ефективної системи електронного урядування в Україні для задоволення інтересів та потреб фізичних і юридичних осіб, вдосконалення системи державного управління, підвищення конкурентоспроможності та стимулювання соціально-економічного розвитку країни [16].

Згідно з Концепцією для переходу до е-урядування необхідно, щоб:

- органи влади використовували Інтернет та надавали інтерактивні послуги, що дасть змогу фізичній особі або юридичній особі, зайшовши на відповідний офіційний вебсайт, заповнити різноманітні форми, бланки, ставити запитання, призначати зустрічі, шукати роботу тощо. Зворотний зв'язок забезпечувався через електронну пошту;
- була можливість отримання адміністративних послуг через Інтернет (електронні послуги): отримання ліцензій, дозволів, довідок, подання на реєстрацію декларацій, сплата штрафів, звернення за соціальними питаннями тощо. Це, своєю чергою, вимагає підвищення безпеки інфраструктури е-урядування, що можна, як правило, досягти шляхом комплексної системи захисту інформації, застосування електронних підписів, сертифікатів тощо;
- органи влади створювали спеціальні вебпортали, які дали б змогу переходити від однієї служби до іншої без необхідності знову посвідчувати свою особу.

Така інформатизація призведе до корінного переосмислення ролі і структури органів влади. Завдяки простій взаємодії з органами влади та доступу до публічної інформації, офіційних документів і рішень адміністративних органів громадяни будуть краще поінформовані і з більшим бажанням братимуть участь у процесі вирішення державних справ. У кінцевому підсумку це забезпечить: широкую участь громадськості у процесі прийняття рішень; відкритість і прозорість державної влади; доступ до публічної інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій; підвищення якості надання адміністративних послуг, економію часових і матеріальних ресурсів як заявників послуг, так і чиновників; можливість цілодобового отримання адміністративних послуг; підвищення рівня демократизації суспільства.

Стосовно модернізації державного управління за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій Концепція передбачає три сектори розвитку:

1. Розвиток електронної взаємодії – для цього, згідно з Концепцією, необхідно забезпечити: запровадження системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів; розвиток електронної взаємодії суб'єктів владних повноважень на базі системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, зокрема підключення базових державних реєстрів і баз даних, центрів надання адміністративних послуг, а також розвиток транскордонної електронної взаємодії; розвиток організаційної, технічної та семантичної інтероперабельності інформаційно-телекомунікаційних систем органів влади.

2. Розвиток електронного документообігу – з урахуванням переваг технологій електронного документообігу.

3. Електронне урядування базовими галузями та підтримка пріоритетних реформ, а саме у сферах: охорони здоров'я; екології та природних ресурсів; освіти і науки; соціального захисту; фінансової та бюджетної політики; охорони прав і свобод людини; транспорту та інфраструктури; регіонального розвитку та реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади; виборчій та архівній [16].

Із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій із метою розширення можливостей участі громадян у процесі державотворення та державного управління все більше застосовуються інструменти електронної демократії.

Електронна демократія – форма суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоврядування шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій у демократичних процесах, що дає змогу: посилити участь, ініціативність та залучення громадян на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівні до публічного життя; поліпшити прозорість процесу прийняття рішень, а також підзвітність демократичних інститутів; поліпшити зворотну реакцію суб'єктів владних повноважень на звернення громадян; сприяти публічним дискусіям та привертати увагу громадян до процесу прийняття рішень.

Найпоширенішими інструментами електронної демократії, що застосовуються нині в Україні як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні, є електронні консультації, електронні петиції, електронні звернення, бюджети участі (громадські бюджети). Також створені ресурси для оприлюднення наборів даних у формі відкритих даних, у тому числі з використанням електронних платформ, наприклад «Громадянське суспільство і влада», «Розумне місто» чи «Єдина система місцевих петицій», які поєднують у собі кілька електронних інструментів участі [4].

Курс на діджиталізацію, яким рухається Україна, показав свої перші результати. Так, у 2020 році Україна посіла 69-е місце у рейтингу країн із найрозвиненішим електронним урядуванням, що на 13 позицій вище, ніж у 2018. Рейтинг був створений на основі дослідження Організації Об'єднаних Націй «E-Government Survey 2020» [19]. Дослідження узагальнює показники держав щодо розвитку електронного урядування за період з 2018 до 2020 року.

Україна активно впроваджує у життя ідею «держава у смартфоні». Зокрема, із цією метою у вересні 2019 року було створене Міністерство цифрової трансформації [8]. Одним із основних здобутків Кабінету Міністрів України та Міністерства цифрової трансформації є створення застосунку «Дія» (Держава і Я) [13].

«Дія» є онлайн-сервісом, де можна отримати державні послуги, завантажити цифрові варіанти документів, таких як посвідчення водія, студентський квиток, та створити електронний кабінет громадянина.

Серед ініціатив, введення яких обговорюється на державному рівні, є присвоєння офіційної електронної адреси юридичним особам, фізичним особам-підприємцям і фізичним особам. Відповідний законопроект (проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (Господарського процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства, Цивільного кодексу України) для забезпечення використання офіційної електронної адреси № 3860 («Законопроект № 3860»)) було внесено до Верховної Ради України 16 липня 2020 року [10]. Він передбачає, що присвоєння офіційних електронних адрес юридичним особам і фізичним особам-підприємцям здійснюватиметься обов'язково під час їх державної реєстрації та під час державної реєстрації змін до відомостей у Єдиному державному реєстрі. Присвоєння офіційних електронних адрес фізичним особам буде здійснюватися під час оформлення та обміну паспорта громадянина України.

12 січня Президент України підписав Закон № 3014 «Про електронні комунікації», ухвалений Верховною Радою 16 грудня 2020 року [11].

Цей документ не тільки регулює відносини на ринку – між державою, надавачами та користувачами послуг, а й наближає Україну до європейських стандартів у сфері електронних комунікацій.

Висновки. Аналіз адміністративних законодавчих актів і наукових джерел показав необхідність переходу від пануючої в минулому ідеології «домінування держави» над людиною до нової ідеології «служіння держави» перед людиною. Тому адміністративне законодавство, яке є формою зовнішнього вираження норм адміністративного права, в ідеалі повинне ґрунтуватися на такому принципі, як людиноцентризм. Такий принцип відповідає нормам Європейського співтовариства, до якого намагається доєднатися Україна. Суттєве значення в розвитку правової системи має систематизація адміністративного законодавства, зокрема його кодифікація. Оскільки електронне урядування регламентується нормами адміністративного права, то є необхідність їх адаптувати до законодавства ЄС, що є поступовим процесом приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність до *acquis communautaire*.

Непростим завданням, що потребує докорінних змін, є не тільки вдосконалення нормативно-правової бази: потрібно налагодити взаємодію між міністерствами, змінити алгоритми надання послуг, сформулювати й описати всі процеси доступною мовою, запровадити єдиний підхід до реінжинірингу й запровадження е-послуг.

Список використаних джерел:

1. Авер'янов В. Оновлена українська адміністративно-правова доктрина на основі принципу верховенства права. *Часопис Київського університету права*, 2008. № 3. С. 9 (англ. мовою).
2. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. / редкол. : В.Б. Авер'янов та ін. Київ, 2004. Т. 1. Заг. частина. 584 с.
3. Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. Київ : Вид. Дім «Ін-Юре», 2002. 668 с.
4. Гапеев Л. Електронне урядування: проблеми, пріоритети, завдання. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2018/march/issue-3/article-34920.html>.
5. Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-%D0%BF#Text>.
6. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
7. Нагребельний В.П., Дерезь В.А. Адміністративне законодавство. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua>.
8. Питання Міністерства цифрової трансформації : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>.
9. Порядок денний асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію від 23.11.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_990#Text.
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (Господарського процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства, Цивільного кодексу України) для забезпечення використання офіційної електронної адреси : Проєкт Закону від 16.07.2020 р. № 3860. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69498.
11. Про електронні комунікації : Пропозиції Президента до Закону № 3014 від 05.02.2020 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68059.
12. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>.
13. Про заходи щодо стимулювання розвитку ІТ-індустрії в Україні : Проєкт Закону від 11.08.2020 № 3979. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69670.
14. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 21.11.2002 р. № 228-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-IV#Text>.
15. Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
16. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 р № 649-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Соломко Ю. Електронне урядування: поняття, сутність, принципи та напрями розвитку. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 2 (55). Ч. 1. С. 135–143.
18. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 30.11.2015 № 72/14-612/1-2980. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
19. The United Nations E-Government Survey 2020. URL: [https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020-Survey/2020%20UN%20EGovernment%20Survey%20\(Full%20Report\).pdf](https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020-Survey/2020%20UN%20EGovernment%20Survey%20(Full%20Report).pdf).